Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
www.nijmegen.nl

Contactgegevens
nijmegen.nl/contact

Ons kenmerk
D260013443

Bijlage(n)
Bijgevoegd: Ja

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 27 januari 2026
Onderwerp Rapportage 213a

Geachte leden van de raad,

Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente effectief, efficiënt, transparant en integer met gemeenschapsgeld omgaat. Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet zijn gemeenten verplicht om zelf onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur.
Deze onderzoeken bieden niet alleen inzicht in hoe middelen worden ingezet, maar dragen ook bij aan transparantie en vertrouwen richting inwoners.

In de Stadsbegroting 2025 is aangekondigd dat in 2025 een doeltreffendheidsonderzoek wordt uitgevoerd naar de aanpak van energiearmoede door subsidieverlening voor de inzet van energiefixers. We willen weten of we met de subsidiestromen die we beschikbaar stellen onze doelen bereiken.

Primair doel van deze subsidieregeling was om energiearmoede te bestrijden en te voorkomen door bewoners te ondersteunen bij het structureel verlagen van de energiekosten. Belangrijke voorwaarde was onder andere dat het project aantoonbaar moet bijdragen aan het verlagen van energierekeningen van bewoners/huishoudens. Hiervoor zette de gemeente onder andere in op energiefixers en -coaches. Een energiefixer gaat actief aan de slag met het isoleren van de woning door kleine effectieve, energiebesparende maatregelen toe te passen bij huishoudens. Een energiecoach legt huisbezoeken af om het gedrag omtrent energiegebruik te bespreken met de huishoudens. Deze subsidieregeling heeft ervoor gezorgd dat 9900 huisbezoeken zijn afgelegd door een energiefixer/-coach. Waardoor er circa 64 kilometer radiatorfolie en 95 kilometer aan tochtstrip is aangebracht.

Aanpak besparen – context
Voordat we ingaan op de resultaten van dit doeltreffendheidsonderzoek schetsen we de bredere context van de energietransitie en de gemeente brede aanpak isolatie van woningen. Uw raad heeft de ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn, in de Lokale Energie Strategie (LES) van 29 januari 2025 is de aanpak hiervoor op hoofdlijnen

beschreven. We zetten volop in op het verder isoleren van woningen, het aardgasvrij maken van vooral woningen en het verder vergroten van de duurzame energie opwek.

Goed isoleren van woningen beperkt het energieverbruik en draagt zo bij aan de betaalbaarheid van de energierekening. Uw raad heeft op 1 februari 2023 het ‘Programma Energie Besparen Woningen 2023 – 2030’ vastgesteld. Daarin zijn 4 actielijnen beschreven, waarvan actielijn 4 betrekking heeft op het toepassen van eenvoudige maatregelen om snel te besparen op de energierekening. Voor deze actielijn heeft ons college subsidie verstrekt aan Plan-P voor de inzet van energiefixers en -coaches.

Onze aanpak om met behulp van energiefixers en -coaches energiearmoede te bestrijden heeft landelijke navolging gekregen. Dit kwam ook door de voortvarende en pionierende aanpak van ons college ten tijde van de energiecrisis. Meer dan ooit tevoren zijn mensen bezorgd over de hoogte van hun energierekening. En er is onzekerheid over toekomstige prijsstijgingen. Goed isoleren van woningen beperkt het energieverbruik en draagt zo bij aan de betaalbaarheid van de energierekening.

Belangrijkste uitkomsten onderzoek
Dit doeltreffendheidsonderzoek laat zien wat is goed is gegaan, wat niet goed gewerkt heeft, wat een positieve ontwikkeling is en wat een negatieve ontwikkeling of risico is. Hieronder zijn de bevindingen, aanbevelingen en onze reflecties samengevat.

Samenwerking & sturing
Uit dit onderzoek volgt dat de uitvoering van de subsidieregeling voor energiefixers en energiecoaches in korte tijd is vormgegeven en uitgevoerd, met beperkte capaciteit en een hoge mate van flexibiliteit. De focus lag voornamelijk op inspanning (aantal bezoeken, uitgevoerde maatregelen), minder op aantoonbare effecten voor de huishoudens. De samenwerking met partijen Plan-P en Huis van Compassie resulteerde in een unieke, lokaal ontwikkelde aanpak die ook landelijk belangstelling trok. Tegelijkertijd heeft de snelheid waarmee de uitvoering tot stand kwam, geleid tot kwetsbaarheden in de organisatie en sturing.

We nemen de aanbevelingen bij dit onderdeel over zoals het inrichten van een multidisciplinair projectteam, het tussentijds evalueren en het opnemen van heldere kaders voor externe partijen. In de Europese aanbesteding voor de lokale isolatie aanpak zijn deze reeds verwerkt, zie ons collegevoorstel ‘Uitvoeringsplan Isoleren Woningen’ en de raadsinformatiebrief ‘Uitvoering Programma Energie Besparen Woningen 2023 – 2023' van 25 maart 2025.

Doelgroep bereik
De regeling richtte zich primair op huishoudens in energiearmoede: lage inkomens in slecht geïsoleerde woningen. De uitvoering koos bewust voor een gebiedsgerichte aanpak zonder inkomenstoets om stigmatisering, privacy schendingen en uitvoeringsproblemen te voorkomen. De aanpak is uitgerold in wijken waar op basis van TNO-onderzoek aantoonbaar meer energiearmoede voorkwam. In deze wijken zijn ook huishoudens buiten de primaire doelgroep geholpen. Dit vergrootte de uitvoerbaarheid en toegankelijkheid van het project, maar beperkte de scherpte van de effectmeting.

De exacte omvang van het aantal huishoudens is bekend, evenals het onderscheid huurders en woningeigenaren, maar een verdere analyse van het type huishouden (inkomen, specifieke woningkenmerken) ontbreekt. Daarmee blijft onduidelijk in welke mate de beoogde doelgroep, huishoudens in energiearmoede, daadwerkelijk is bereikt. Dit ondanks dat het aannemelijk is dat het merendeel van de geholpen huishoudens vanwege de wijkgerichte aanpak wel tot de doelgroep behoorde.

De keuze voor een brede doelgroep past bij de praktische uitvoering en bij het doel om snel impact te maken. Tegelijkertijd bemoeilijkt deze keuze de evaluatie van doeltreffendheid: we weten niet zeker of de middelen terechtkwamen bij de meest kwetsbare groepen.

De aanbevelingen om in de toekomst met lichte doelgroepregistratie te gaan werken en gebruik te gaan maken van beschikbare data (zoals WOZ, BAG of energielabel) voor gerichte monitoring hebben we inmiddels toegepast in de hiervoor genoemde lokale isolatie-aanpak. Daarbij merken wij op dat we in onze aanpakken niet alleen richten op huishoudens met energiearmoede, maar op alle huishoudens en ondernemers om zo in 2050 klimaatneutraal te kunnen zijn. Daarom kan deze aanbeveling er ook toe leiden dat de doelgroep breder wordt getrokken dan alleen huishoudens met energiearmoede.

Prestatiemeting

De regeling richtte zich op het structureel verlagen van de energiekosten door fysieke maatregelen (tochtstrips bijvoorbeeld) en gedragsaanpassing door advies van energiecoaches. Deze aanpak heeft aantoonbaar geleid tot meer directe uitvoering van energiebesparende maatregelen dan eerdere instrumenten (zoals cadeaukaarten). Daarmee is sprake van een duidelijke stap vooruit in effectiviteit

Echter effectmetingen bleven beperkt tot output: aantallen huisbezoeken, koop-/huurwoning, uitgevoerde maatregelen, ingekomen signalen of klachten en enquêtes met lage respons. De outcome, verlaging van de energierekening of verminderd energiegebruik, is binnen deze aanpak niet vastgesteld. Het onderzoeksrapport geeft aan dat door grote variatie in woningen, gedrag en externe omstandigheden zoals weersomstandigheden en energieprijsontwikkeling het inzicht in de effecten op de energierekening ontbreekt. Ons college is van mening dat een causaal verband tussen verschil in energieverbruik en de aangebrachte maatregelen daarom op huishoudniveau lastig vast te stellen is. Daarnaast werkt een dergelijke effectmeting drempelverhogend (inwoners moeten over langere periode gegevens aanleveren). Vanuit het Rijk (deze inzet is grotendeels gefinancierd vanuit Rijksmiddelen voor bestrijding van energiearmoede) is ook niet gevraagd om verantwoording op basis van gemeten effecten, enkel op behaalde aantallen.

Hierbij is tevens van belang dat landelijk door TNO-onderzoek is gedaan naar de effecten van energiehulp. Geconcludeerd wordt dat inzet van energiehulp het energieverbruik, met name bij huishoudens met een lager inkomen, in hoge mate reduceert (‘Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de effecten van energiehulp op huishoudens’, TNO, juni 2025).

Uit het voorafgaande volgt dat er veel factoren zijn die bepalend zijn of de energierekening lager uitvalt en dat daardoor het vastleggen van de outcome zeer lastig is. Daarom nemen we de aanbeveling ten aanzien van de outcome (beoogd effect energiebesparing) niet over. Wel beamen we de noodzaak van meetbare doelen aan de voorkant, ten einde

achteraf de structurele impact te kunnen meten, op dit punt nemen we de aanbeveling over. In de opdrachten voor de lokale isolatie-aanpak hebben we eisen opgenomen ten aanzien van de monitoring van output. Ook gaan we steekproeven uitvoeren.

Financiering en verantwoording

Voor wat betreft financiering en verantwoording blijkt uit dit onderzoek dat er vooral gestuurd is op het voorkomen van budgetoverschrijdingen en dat de tussentijdse verantwoording in totalen per kostenpost plaatsvond. Deze informatie was onvoldoende om te kunnen beoordelen of er kosteneffectief werd gewerkt. De genoemde aanbevelingen gaan we zoveel mogelijk toepassen in een vergelijkbare situatie die we willen gaan subsidiëren. Daarbij merken wij op dat subsidies bedoeld zijn om maatschappelijke activiteiten te ondersteunen en doorgaans minder afdwingbare prestatieafspraken kennen dan opdrachten.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
Gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester